

Моћ банака и немоћ државе

29. Јануара 2016. ● Душан Зоговић ● Банкарство, Економија

На почетку требало би дефинисати банке. Банке су финансијске институције које **посредују** између оних који имају вишак новца и оних којима новац недостаје да би решили неки теући проблем.

Можемо рећи да банке уствари **прикупљају** финансијске вишкове са тржишта, **концентришу** их на једном месту и на крају **усмеравају** у финансијске планеве тј. дају кредите, уплату у харџе од вредности итд. Из овога се јасно види, да банке у суштини **управљају** новцем грађана и привреде, који свој новац депонују (поклажу) у исте.

Банке креирају новац

Оно што многи не знају или не доживљавају као битно јесте да банке имају способност да стварају новац. Пре него што наставимо даље, морамо да објаснимо у чему је суштина.

Сваки кредит који банка изда јесте **новостворени новац** који релативно коначну масу, појачава масу чине новца у депозити и новца на банковним рачунима.

Објашњење: Узмимо на пример да постоји Народна Банка Србије, једна пословна банка и пар економских субјеката. Један од економских субјеката, Никола Николић продао је своју козу и за њу добио 10000 динара. Никола Николић одлази у банку и поласке свој новац. **Укупна новчана маса у овом тренутку је 10000 динара.** Народна банка, као контролор свих банака, прописује обавезну резерву на депозите у динарима од 5% (полавио је и званична стопа у Србији, док је на депозите у еурима 20%). То даље значи да ће Банка морати да депонује 5% од сваког депозита који прими на посебан рачун код Народне Банке. На износ од 10000 динара то износи 500 динара. Осталих 9500 динара представља **кредитни потенцијал банке.** Банка одлучи да овај потенцијал искористи и даје **кредит** Марку Марковићу у износу од **9500 динара. Новчана маса је сада већ 19500 динара.** Никола Николић и даље има депозит 10000 динара а Марко Марковић кеш у износу од 9500 динара. Марко Марковић одлучи да новац искористи за куповину телевизора од Пера Перића. Пера Перић одлази и депонује свој новац у банку. Банка одоја 5% од новог депозита (475 дин) а осталих **9025 динара одобрава лицу Тоши Тошићу. Новчана маса је сада већ добрих 28525 колико сва три лица имају заједно.**

Мислим да сада већ схватамо поенту.

На стопи обавезне резерве од 5%, максимални износ новца који се овако може креирати је невероватних 200000 динара са свега 10000 почетног депозита.

Овај износ добијемо следећом формулом

Новчани мултипликатор= 1/стопа обавезне резерве = 1/5%=20
Иницијални депозит * новчани мултипликатор= 10000 * 20 = 200000 динара

Закључејемо да банке кредитирањем **повећавају**, а престанком кредитирања **смањују** коначну масу једне државе тј. оне заправо креирају монетарну политику која би требало да буде у интервенцији Народне Банке Србије. Оне на тај начин, прво преко **инфлације** (општи раст цена), а затим преко **дефлације** (општи пад цена) прибављају за себе и лица повезана са њима огромну материјалну корист и пресудно утичу на алокацију (распређивање) укупних ресурса.

Кредитна политика – усмеравање кредита – пример Србија

Како ће банка **усмеравати** мобилисано финансијско средства и у ком износу, од пресудне је важности за развој једне земље. Уколико је банка у приватном власништву, што је случај са готово свим банкама у Србији, усмеравање новца иду у складу са циљевима власника тих банака, док су циљеви државе и друштва у трећем плану. Једини циљ власника јесте максимизирање **профита.** Када су у питању **страни власници** ситуација је још гора, они на **Србију** гледају као на **успутну станицу,** свим тим руководе се краткорочним циљевима, а то је остваривање што веће стопе профита, сад и одмах. Оног тренутка када профит изостане, оне ће културно напустити Србију у потрази за новим тржиштима, а есенцијалне **губитке** оставиће **пареским обавезницима** (виђено толико пута у пракси).

Емпиријски подаци нам говоре да само **домаће банке** могу бити **покретачи** развоја домаће привреде. Као добар пример можемо узети Кину која је готово цели финансијски систем задужила у државном власништву и у 30 година имала просечну стопу раста од око 10%. Само је држава та која може ставити циљеве друштва испред остварења профита.

Са појавом **страних банака** у Србији доживели смо **вртуну** нових **кредитних производа** (дозвољени минус, кредитне картице, каш кредити, стамбени кредити...) Оно што нама **пада јесте кредитирање привреде.** Банке нису биле првобитно заинтересоване за овај вид плаасана (чети: нема високих профита, дуги периоди повраћаја, већа неизвесност...). Такође јавља се **дискриминација** код корисника кредита, стране компаније добијају **неупоредиво боље услове** приликом узимања кредита.

Грађани жељни свега и свачега **приваћају** нове производе не размислајући о последицама. Привреде их прили у стопу. **Расте** новчана маса као и **задуженост** економских субјеката. На ово морамо додати сада већ чувено **валутну клаузулу** (пропазицивање комплетног валутног разлика на привреду и грађане, која је и дан данас очна око арапа, како привредни и грађанска, тако и самој држави. Треба додати да због огромног **прилива девиза у Србију,** кроз приватизацију домаћих предузећа, на девизном тржишту долазе до волне понуде и **потцењеног (нервалног) курса евра,** тако да због **неодговорне економске политике,** данас грађани плаћају **увећане рате за кредит.** Банке су то искористиле и на ионако највеће камате у европи додале добит од курсних разлика. Показате се касније да је валутна клаузула кључна **препрека** за раст новца и смањење увоза јер смо задужени у страни валути на неки начин елеминисали курс динара као инструмент подстицаја извоза. О овоме ћу писати у посебном тексту.

Већ смо објаснили да масовно кредитирање повећава коначну масу. Ситуација у Србији је била таква да домаћа привреда, **осиромашена ратом, санкцијама, лошом политиком,** није могла у кратком року да повећа робне фондове како би одговорила на повећану тражњу насталу кредитирањем. Део те нове тражње надмешћује се **увозом** свега и свачега, што додатно **слаби** домаћу привреду. На страни узвозника у овом периоду су: нерезан курс динара (увозни производ изражени у динарима су јефтинији од домаћих), узидане царинских и ванцаринских ограничења (услуге за приступање ЕУ), увозни лоби... Све ово потгоршава слику нашег теућег биланса (разлика између извоза и увоза) и поласко постајемо **зависни од прилива девиза** преко новог задуживања и продаје домаћих предузећа.

Карактеристично за овај период је и појава инфлације тј. цене крећу да **расту.** Масовно одобравање стамбених кредита довело је до високог раста цене некретнина па су грађани плаћали стамове као да живе у Бечу. Међутим појавом светске економске кризе долази до **натлог** престанка ове врсте кредитирања, а као последица тога **натлог** пада цене некретнина.

Посебан проблем су кредити у **швајцарским францима,** који је од 2007 до данас удвостручио своју вредност. Следи да имамо ситуацију да неко плаћа кредит па стан већ 7-8 година, а у еурима је дражн више него на почетку, а за динаре да не говоримо, долази до појаве **некретнине пала.** Ово више није само економски проблем већ и социјални. Доводи до појаве самоубиства, код припадника ове групе грађана. Држава која треба да брине о грађанима то не чини иако је ово успешно решено на пример у **Мађарској.** Тако је **уклепана валутна клаузула,** а сви кредити су денационарани у форинте на дан узимања кредита. Такође звучи парадоксално да држава Србија за ове луде нема решења, када знамо да је та иста држава до сада за санацију само две банке издржала **невероватних 600 милиона евра.**
<http://www.blic.rs/vestnik/ekonomija/n-drzava-potrosila-600-miliona-eura-na-sanaciju-agrobanke-i-gazdarne-banke/tdqj1d>

Могућа решења

Држава би требало да пре свега **уклепва клаузулу,** да деноменије кредитне у динарима по средњем курсу од дугума узимања. Тиме би се терет равномерно расподелмо између банака и корисника кредита.

По угледу на Пољску и Мађарску, требало би увести **повез на активу банака** и из тих средстава формирати развојну банку Србије. Новац би се даље усмеравао у развој домаће привреде и пољопривреде.

Мотивисати банке да се и оне укључе у **кредитирање привреде,** преко стимулативних мера Народне банке Србије.

Дестимулисати кеш кредита, дозвољених минуса, кредитних картица...

Увеојне **контрале капитала** како би се спречило одлив девица из земље.

Додатак

Удео проблематичних кредита (кредити који се не враћају на време) у укупним кредитима на исти дан износио је 22%, што износи 425 милијарди динара, што је било износа укупног капитала банака (843 милијарде динара), а преко износа уложеног од стране власника банака (402.4 милијарде).

Извор: Народна Банка Србије

ПОДЕЛИ ТЕКСТ

Можете такође поделити овај текст са својим пријатељима преко мрежних медија.

4 thoughts on "Моћ банака и немоћ државе"

SVETLANA
2. фебруара 2016. у 10:17
Svaka cast na clanku! Objasnili ste sve u vezi banaka u jednom tekstu! Nastavite u istom stilu i o drugim ekonomskim temama. Pozdrav

Одговори

Дршан Зоговић
3. фебруара 2016. у 14:00
Hvala na lepm kritikama. Potrudicu se da i na dalje zadrzim isti stil pisanja, tj. da ekonomske teme priblizim i onim gradjanima kojima ekonomija nije struka. Odredjena znanja, odnosno neznanja mogu bitno uticati na ekonomski status pojedince, domacinstvo, preduzeća, pa i same drzave. Primer jesu krediti sa valutnom klauzulom, gde je ocigledno da gradjani nisu najbolje shvatili rizik koji su preuzeli na sebe, ali i dalje tvrdim da je glavni krivac ipak drzava koja je dozvolila ovakav vid kreditiranja. Srdacan pozdrav.

Одговори

DANKO
4. априла 2016. у 19:17
Zaista odlican tekst.
Da mi mozemo putem maila da razgovaramo oko pomoci zaduzenima u chf-ut
Hvala

Одговори

VESNA
4. априла 2016. у 21:87
Hvala! Veoma ste to lepo objasnili. Ved deo ovoga smo i znali jer silom prilika gradimo svo desavanja i citamo zakonske propise koji regulisu odnos banke kao kreditora i stranke. No, to sto mi, gradjani Srbije zaduzeni u CHF, EURL ili samo zaduzeni znamo, nama ne pomaze. Molimo vas da nadjete nacina da ovaj tekst stigme i do Premijera, jer on je pravnik i ocito ne razume sustinu naseg problema. Mozda bi bilo dobro i da Guverner i Ministar finansija ovo procitaju. Molba nam konačno neko i pomogne.

Одговори

ОСТАВИТЕ ОДГОВОР

Vаша адреса е-поште неће бити објављена. Неопходна поља су означена *

Коментар

Text input field for comment

Име *

Text input field for name

Е-пошта *

Text input field for email

Веб место

Text input field for website

ПРЕДУИ КОМЕНТАР

← Максимално изновања у Србији

Где смо и шта нам је чинило? →

Search input field

СКОРАШЊИ ЧЛАНЦИ

Вештина обмане

Фонд за обнову локалне инфраструктуре и развој малих и средњих предузећа

Решења – за Ниш

Где смо и шта нам је чинило?

Моћ банака и немоћ државе

СКОРАШЊИ КОМЕНТАРИ

Дршан Зоговић на Вештина обмане

DM на Вештина обмане

Tatjana Milekovic Kekovic на Вештина обмане

Дршан Зоговић на Где смо и шта нам је чинило?

Дршан Зоговић на Где смо и шта нам је чинило?

КАТЕГОРИЈЕ

Банкарство

Друштво

Економија

ПРАТИТЕ МЕ

